

Ääni nuorille-podcast

Jakso 6: Kouluissamme tunnetaito olisi tärkein oppiaine

Kesto: 00:34:04

Puhuja 1: Kuka sanoo, ettei nuoria kiinnosta? Miltä kuulostaa, kun nuoret valitsevat itse, mistä puhutaan ja miten? Millaisia ratkaisuja haavoittuvassa asemassa olevilla nuorilla on yhteiskunnan ongelmiin? Oletko sinä valmis kuulemaan ne? Minun nimeni on Valentina, ja olen studiolla varmistamassa turvallisemman tilan periaatteiden toteutumisen sekä autan keskustelijoita keskustelun etenemisessä. Nyt annetaan ääni nuorille. Hei, tervetuloa kuulemaan nuorten ratkaisuja koulumaailmaan liittyen. Tänään Sami on tullu keskustelemaan mun kanssa hänelle tärkeestä aiheesta ja on mukanaan tuonu tänne studiolle Kaisan. Sami, haluisitsä vähän esitellä itteäs ja kertoo, et miks tää aihe on sulle tärkeä?

Puhuja 2: Tosiaan 25-vuotias, ja nimeni on Sami, Espoosta. Aihe on siinä mielessä läheinen, että ite olin erityisluokalla ykkösestä ysiin, ja koulu oli aina tosi haastavaa. Nyt löyty sille oikeestaan vastauskin, että itsellä on ADHD, mutta siitä ei enempää sitten.

Puhuja 1: Mites Kaisa, haluisitko kans vähän esitellä itteäs?

Puhuja 3: Kiitos kutsusta, mä oon Kaisa ja oon täällä keskustelemassa, koska tää on ihan mulle maailman tärkein. Mä oon toiminu koulussa monissa eri rooleissa ja tietty ollu ite koululaisena ja saanu myös vähän tutkia sitä, että mitkä asiat on tärkeitä sillon, kun halutaan tukea lapsia ja nuoria ja heidän hyvinvointiaan esimerkiksi.

Puhuja 1: Kiitos, kun ootte tullu tänne tänään. Haluisitteks te tähän alkuun jakaa jonkun oman kokemuksen sieltä koulumaailmasta?

Puhuja 2: Kyllähän niitä löytyy vaikka kuinka, että mistä sitä nyt alottais, että se oli jotenkin tosi haastavaa ja sit helposti aina, kun oli tunneilla, niin otti aina kaikennäkösiä viivottimia. Sillon ei ollu vielä mitään stressileluja jaettu, niin sit siit tuli sanomista, kun sitä viivotinta ruvettiin räpläämään ja soittamaan sitä viivotinta. Sit aina piti keikkua sillä tuolilla jostain syystä. Jostain syystä se ei oo hävinny tähänkään päivään mennes se keikkuminen, välillä kuulee aina äidiltä sanomista siitä. Välil oli aika mielenkiintosta settiä, että esimerkiks kerran koulussa luokkalaiset päätti, että lähdetään tunnilta pois kesken, että siitä sitten opettaja päätti

ottaa loparit, ja meillä oli se loppuvuosi sitten sijaisia.

Puhuja 3: Mä voisin vaik kertoa siitä, että kun mä oon käynyt koulua vaikka ala-asteella, niin mä olin tosi kiltti ja mukautuva, ja nyt jälkikäteen ajateltuna se oli mun selviytymiskeino. Mä olin semmonen, et mä halusin aina pärjätä ja jopa miellyttää mun opettajia, mut samalla mulle oli elämä hirmu vaikeeta, koska kotona mun perheessä, mun vanhemmil oli paljon ongelmia muun muas päihteiden kanssa, ja mä olin oikeesti aika surullinen ja samalla piilotin paljon sitä, tai itse asiaks kaiken, ja sitten pinnistelin siel koulussa. Mä olin lama-ajan koululainen. Meil oli isot luokat. Meil oli alakoulu ekat vuodet ihana opettaja, Virva, joka itse asiassa hiljattain kuoli. Me muisteltiin sitten kavereiden kanssa Virvan vaikutust meihin, ja vaikka oli lamavuodet ja iso luokka, paljon pahoinvointia perheessä ja lapsilla, niin tää Virva oli siitä ihmeellinen opetteja, et hän leipo meille, hän toi meille marjoja, ja hän todella rakasti meitä. Vois sanoa, et se tuntu, et se oli sellast todellista välittämistä, eikä ollu vaan opettamista, että vaikka oli vaikeeta, niin on lämpimiäkin muistoja siitä omasta alakoulusta just sen vuoks, et on ollu muutamii semmosii opettajia, jotka todella teki sen välittämisen eläväksi teoillaan ja tunteidensa kautta.

Puhuja 1: Hieno kuulla, että on ollu tämmösiä opettajia. Onkohan he vaikuttanu myös siihen, et miten oot ite hakeutunu opettajaks?

Puhuja 3: Joo, mä ite tosissaan opiskelin luokanopettajaks ja erityisluokanopettajaks. Mä jossain vaiheessa varmaan oivalsin sen, että mä tosi paljon viihdyn lasten kanssa, ja että mulle on tosi helppoo aina olla lasten kaa. Aikuisia mä jännitin ja pelkäsin. Mä en kokenu, et mä olin kauheen minkään arvonen ehkä siel aikuisten maailmas, mut lasten kaa mä aina onnistuin tosi hyvin. Se oli varmaan semmonen tekijä, et sit mä ajattelin, et mä voisin soveltua sille ajalle, ja varmaan myös se, et ite pärjäs ihan hyvin koulussa. Ehkä jälkikäteen ajateltuna vois ajatella, et siin oli joku semmonen pieni siemen jo itämäs, et mä haluan puolustaa lapsia ja nuoria, heidän oikeutta siihen hyvään kouluun ja hyvään elämään. Sitä on päässy sit toteuttamaan siinä ammatissa ja myöhemmin.

Puhuja 1: Mites Sami, mainitsit tossa jo aikasemmin, että ei ollu mitään stressileluja sillon, kun ite olit koulussa. Muistatko, et millä tavoin tuettiin oppilaita, joilla ehkä oli keskittymisen tai mielenterveyden haasteita?

Puhuja 2: Meil oli koulukuraattori ja sit meil oli erityisluokalla avustaja, joka autto tosi paljo mun koulussa, mut silti jäi jotain silleen niinku haasteeks omassa elämässä, että silti se

koulu oli vaikeeta. Ehkä sit sen jälkeen, kun pääs sieltä yläasteelta, niin tuli ne isommat haasteet sille, et kun piti siirtyä sinne ammattikouluun, ja siellä ei ollu enää ketään avustajaa ja oli vähän silleen, että mitäs mä nyt teen, et mun pitää kaikki tehdä ite. Tuli vähän semmonen, että putoo tyhjän päälle -olo. Ehkä isoin, mikä välillä ärsytti, oli se, et oli semmonen ulkopuolisuuden tunne, mut ei tienny, mistä se johtu.

Puhuja 3: Mä voisin jatkaa tost, kiitos Sami, kun kerroit, eli mä oon työskennelly just erityisluokan opettajana vähän nuorempien oppilaiden kanssa. Mä uskon, että ulkopuolisuuden kokemuksen tunne yhdistää kaikkia niitä, jotka on opiskellu tuol erityisluokkapuolel. Koulun normi on aika kapee, et mitä katotaan, et mikä on normaali käytöstä, ja sit jos sä et tavallaan sovellu siihen normiin, niin sit sä oot epänormaali ja aika helposti saatat saada semmosen leiman, et muut siel koulus saattaa puhuu sust, et sä oot häirikkö tai erkka. Jo pelkästään semmonen rakentaa sit sitä identiteettiä, et mä oon erilainen ja ehkä mun kuuluukin käyttäyty tälleen. Ainakin mulla oli silleen omien oppilaitten kans, et mä halusin, et me ollaan osa kaikkee, ollaan osallisia ja et me ollaan ihan samanlaisia, samanarvosii, mut se koulun normi oli niin kapee, et me ei mahduttu sinne, koska me ei osattu aina ees käyttäyty niiden odotusten mukaan. Mä jotenkin ajattelen, että mä tunnistan ton. Sitte ehkä toi mielenterveyden tukeminen, niin sitähan nykyään korostetaan yhä enemmän, mut kun oli ite koulus, niin ei siit must koskaan puhuttu mitään tai en mä ainakaan muista, et olis puhuttu. Sit taas, kun olin ite opettajana, niin se on nyt noussu vähän semmoseks muotikäsitteekskin, et tavallaan mä ajattelen, et mielenterveyttä tuetaan parhaiten just niinku sä kuvasit, et on välittävii aikuisia, on rakenteet, autetaan, ollaan lämpimii, huolehditaan yhdessä asioista ja otetaan se lapsi ja nuori mukaan siihen, et sil on semmonen kokemus, et siit välitetään ja sen kaa halutaan tehdä asioita, eikä pois selitetä sen kokemuksia. Jotenkin semmonen päivittäinen hyvä yhteys ja hyvä vuorovaikutus ja lämpö ja rakastaminen. Must ne turvaa paljon sitä mielenterveyttä sen sijaan, et on jotain temppeä, niin se on tavallaan osa kaikkee, mitä meidän tulis toteuttaa yhä enemmän ja yhä paremmin mun mielestä. Se on kaikki aikuisten vastuulla.

Puhuja 2: Kyl mun mielestä mielenterveysjutut oli ihan yllättävän hyvällä tolalla ainakin silloin, kun oli koulussa, ja silloin pääs tosi hyvin myös koulupsykologille puhumaan. Ite käytinkin sitä paljon, et kun oli joskus jotain huolia ja murheita, et ainoo tavallaan, sitten ei löytäny sitä syytä, että minkä takia sit on ulkopuolinen. Sit jälkikäteen olis ehkä toivonu, ja sama juttu monilta muiltakin kavereilt, ketkä on erityisluokalla ollu, et ois tavallaan tutkittu joitain

asioita, että mistä tää vois johtuu, mutta mieluummin myöhään kuin ei milloinkaan. Kyl mä uskon, et se oli parempi, et mä olin siellä, kun et mä oisin ollu isossa luokas, et sithän se ois ihan levinny käsiin se homma.

Puhuja 3: Mä aattelen, et sun kokemus on hirveen tärkeä ja mielenkiintoinen se, miten sä olit niin rohkeä, et sä hait sitä apua ja menit puhuun. Mä aattelin, et kouluterveydenhoito, miten mä ajattelen, et mun kouluvuosina se oli enemmän sitä, et mitattiin pituutta ja painoa, mikä oli ihan kauheeta, ja et kävi se koululääkäri kattoon ryhdin, mut en mä muista, et ois koskaan puhuttu niinku tai et ois ollu tarjol esimerkiks, et vois mennä keskusteleen, et hienoo, et sul on toi kokemus. Just se, että monella, jotka on saanu aikuisiäl ADHD:sta diagnoosin, saa just selityksen, et ai siks mulla oli tällasta tai mä toimin näin. Mua mietityttää just se, että mitä sä Sami ite arvelet, et miten niitä haasteita ei osattu nähdä sen kaut, et niillä vois olla joku tämmönen selitys. Et olik se silleen, et aikuiset ei ymmärtäny tai eiks ne ollu halukkait riittävästi paneutuun siihen, tai eiks se järjestelmä toiminu?

Puhuja 2 [00:09:48]: Mä en tiä, ehkä ei tavallaan mietitty sitä, että vaik kuitenkin monissa HOIKS-papereissa ja päiväkotipapereissa kaikis toistu semmonen, että alottamisen vaikeus ja vaikeus siinä tekemisessä ja lopult suorittamisessa, et se ei ois onnistunu ilman jonkun aikuisen apua. Se monis niis toistu, että ysillä asti, että välillä ihmetytti se, et kun se kuitenkin monis papereissa toistu, mutta en tiedä. Välil ei sit muista niitä aikoja, että tiedä sitten, mikä ois ollu järkevä.

Puhuja 3: Mielenkiintosta, koska sä kuitenkin kuvaat, sun oma kokemus on, kuultiiks sua tai et tuliks sul semmonen olo, et sä sait kommunikoida niist asioista, et sitä ei vaan ulkoo käsin katottu ja kirjoitettu, vai kysyttiiks sult ja saiks sä kertoo niistä sun kokemuksista?

Puhuja 2: Mä en itse asias osaa sanoo, et meillä ala-asteella oli yks toinen mun kaveri, joka sit aikuisiällä sai myös diagnoosia. Sit puhuttiin sen kanssa, et siel oli yks henkilö, joka oli about todella usein väkivaltanen, jonka takia hän sitten siirrettiin koulukotiin. Se sai sitten lapsuusiällä diagnoosin, mutta sit ollaan vitsailtu kaverin kans tavallaan, että se vaatii sen, että monta kertaa viikossa haastat riitaa, et se vaatii sen, mutta en sit tiedä.

Puhuja 3: Mielenkiintosta.

Puhuja 1: Hienoo kuulla, et oot kuitenkin saanu jonkinlaista tukee, et ittelleni ainakin, muistelen omaa koulu-uraa, niin en ees tiennyt, että mikä on koulukuraattori, ja koulupsykologia ei ainakaan ala- tai yläasteelta löytyny tai sitten minä en siitä tiennyt. Mainitsittekin jo vähän

tästä ulkopuolisuuden tunteesta ja leimaamisesta ja muusta, niin mites koulukiusaaminen?

Liittykö nää teidän mielestä siihen, ja miten kiusaamiseen on teidän näkökulmasta puututtu?

Puhuja 3: Mä voin vaik aluks kertoo, et koulukiusaaminen, ehkä vois puhuu just kouluväkivallasta, et tietenkin on hyvin mul just mielen pääl, kun lida Rauman romaani kuvaa just sitä koulukiusaamista ja sitä kouluväkivaltaa oppilaalt toiselle tai opettajalta oppilaalle. Ainakin silloin, kun mä olin alakoulussa ja yläkoulussa, niin sitä oli tosi paljon ja se oli väkivaltasta, se oli ulossulkemista. Usein se kohdistu myös just pojilta tytöille, et meit alistettiin, tai pojat silleen, et sitä vähän niinku, et tää on tällast, mitä pojat tekee, mut sitä oli kyl tosi paljon. Se ehkä johtu just siitä, et sitä ei silloin viel tunnistettu riittävästi, ja sitten vois ajatella, et koulu on just semmonen paikka, et siel syntyy tällasii valtarakenteita. Ehkä aikuisten esimerkistäkin lapset sit näkee, et on ihan ookoo eristää toisii tai kiusata toisii tai eritellä meiks ja muiks. Mun mielest se on vakava ongelma edelleenkin, ja se on tärkee, et se tunnustetaan ja siihen pitää, se ei oo semmonen, et sitä nyt vaan, vaan se pitää ottaa tosi vakavasti. Mä aattelen, että siinä on tosi tärkee koulun aikuiset, et ne ei poiskatso, vaan ne oikeesti näkee ja puuttuu ja toimii, ja se lopetetaan. Mä uskon, et meil kaikil on varmaan kokemuksii siit. Kun mä olin ite opettajana, niin kyllä sitä oli. Osa tekee sen tosi taitavasti, et siltä on helppo ummistaa silmät, ehkä vähän sukupuolittuneesti. Nyt voi olla, et tytöt ehkä osaa kiusaa silleen verbaalisesti ja ulossulkemalla ja pelkästään katseella, mut sitten sitä monta muotoo on myös nähny opettajana, et mitä se ottaa ja mitä se sitten toisaalta aiheuttaa, et se on ihan kamalaa, et yksilö joutuu sit kantaan ne seuraukset siitä, mikä on rakenteellinen ongelma. Siit pitäis puhuu paljon enemmän. Hyvä kun siit nyt puhutaan tässä ja kirjallisuudessa ja lehtien palstoilla ja tullaan esiin sen kanssa, et mitä se on aiheuttanu.

Puhuja 2: Ehkä itellä se oli semmost tietynlaist, sitä ei aina osannu sanoo, kun ei tiennyt, et mitä on ne sosiaaliset säännöt ja sit helposti jäi sen porukan ulkopuolelle, ja sit ei tienny oikeen, mikä oli se syy. Välillä sit, kun turhautu siihen, niin sit se purkautu esimerkiks itellä semmosena hyökkäyksenä, vaik väkivaltana niitä kohtaan, kun rupes ärsyttään se, että minkä takii mä en voi olla samas porukas, kun muut, tai sit se lähti siihen, et alleviivas itteensä sillä, että mä oon erilainen, niin mä oon sit todella erilainen. Sit ruvetaan, niinku mä silloin tykkäsin kuunnella tosi paljon semmost rankempaa musiikkia, niin sit mä alleviivasin itteeni, et mä oon sellanen ihminen. Se oli jotenkin semmonen ehkä tietynlainen keino paeta sitä tietynlaista ulkopuolisuuden tunnetta.

Puhuja 3: Musta on ihan valtavan rohkeet, mitä sä kerrot. Mä oon ihan tosi inspiroitunu sun tarinast Sami. Just se, että puhutaan itseään toteuttavast ennusteesta, et jos sulle annetaan se, et sä oot erilainen, sä oot outo, sua ei oteta mukaan, sulle annetaan semmonen identiteetti ja leima otsaan, niin todennäkösesti sä lähet toimimaan sil taval, just niinku sä kuvasit, okei, mä oon tämmönen, no vedetääs nyt ihan satasella tää tavallaan identiteetti, mikä mulle on ulkoakäsin annettu, minkälaiseks mut on mielletty. Sit just toi, et se syy nähään sussa, vaik se on niis rakenteissa, ja ne valta-asetmat ja kaikki se sosiaalinen peli, mitä sä kuvasit. Lapsethan oppii mallista sen käytöksen, ja sehän tulee niinku, et me katotaan aikuisia, ja jos se hyväksytään. Koulussa ois tosi vaikee, kun säkin oot nyt töissä, niin eihän työpaikallakaan silleen ajatella, et mä nyt tuun tänne työpaikalle, tääl mua vähän kiusataan, mä joudun istuun mun kiusajaan kaa samas työpalaveris, mut sit taas lasten kohalla sitä ei samal taval ymmärretä, eikä nähdä. Mul oli just mun oppilaat samal taval, et koska ne oli tosi voimakkaasti ulkopuolisia, ne ei saanu kavereit, ne ei osannu tulla sinne, ne ei saanu ottaa kaverii kädest kii, vaan ne löi, koska niilt puuttu niit taitoja, niin ne joutu koko ajan syrjityks. Sit niist tuli niit, jotka alko kiusaan samal tavalla, et okei mä sit teen näin, koska mä oon tämmönen ja mä oon outo ja erilainen. Mä tunnistan ton tavallaan, kun sul on se oma kokemus, mut sit taas opettajana, mitä mä oon nähny.

Puhuja 2: Niin, ja sit semmonen tietynlainen, että kun tehdään sitä, mitä käsketään, niin ei tiedetä sitä, et ehkä jos joku käskee jotain niin, et se kiusaa sua, niin sä et ymmärrä niit sosiaalisii sääntöjä, niin sä teet jotain asiaa, minkä sit jälkeen sä tajuut, et suahan on vaan yritetty nolata tässä tilanteessa.

Puhuja 3: Aivan mielettömän tärke puheenvuoro sen vuoks just, et kiusaajilhan on tosi hyvät sosiaaliset taidot, et ne ei oo mitään, et niil ei olis, vaan niil on, niin sillon ne osaa käyttää just toisia siihen saadakseen lisää valtaa ja saadakseen homman toimimaan just näin. Niilhän on tosi hyvät sosiaaliset taidot, et ne tekee just näin, ja just silleen, et sä et ehkä sillon just tajunnu sitä ja sit sä jouduit tavallaan kärsimään siinä ja toteuttamaan sen jonkun valtaa pitävän toisen tyyppin, jonkun koviksen sitä ajatust siitä. Mun mielest meil oli just yläkoulus, kun oli kiusaamista, niin oli just ne kovikset, jotka tavallaan silleen, et muut vähän hiipi siellä, et apua, et voi kun mä en joutuis silmätikuks. Kaikki vähän yritti vältellä sitä, ja sit harva uskals mennä puuttumaan siihen. Sehän vaatii lapselt ihan hirveesti, et sul pitäs nyt olla rohkeutta mennä puhuun tolle kiusaajalle. Ei mulla ois ainakaan ikinä ollu, mielummin mä välttelin ja lähin

karkuun ja olin siel, vaik omatunto sano, et moraali, et pitäis puuttuu, mut mitä sä lapsen teet siin lasten sosiaalisessa viidakos, jossa meijät jätettiin aika yksin selviytymään niis tilanteis.

Puhuja 2: Joo, ja sit ite muistan taas sen, mitä esimerkiks vaik koulus, et toimijat oli näit Kiva Kouluja. Se helposti jäi just siihen puheeseen, että muistan, kun oli nää kaikki kouluampumistapaukset ja ne oli tosi traagisia, ja ittee rupes huolestuttan ja tuntu, et ehkä sit niihin puututtiin sillä, että tehtiin tämmösii Kiva Koulu -projekteja, jotka ei sit ehkä todellisuudes toiminu, mutta ne oli semmosta kivaa sanahelinää.

Puhuja 3: Just toi on se ongelma, et se jää just tollaseks kivaks sanahelinäks, ja tehään nyt täs tämmönen projekti, kun se syy on niis rakenteissa, ja varsinkin sit just, et miten aikuiset toimii ja ei puutu, katsoo ohi. Just se, että sit se jää, se ei tuu sinne toimintaan ja niihin tekoihin, jotka sitten oikeesti tekis siitä asiasta selvän, et must oli hyvä kommentti sulta, et se on semmost näennäistä, ja sit ehkä vähän silleen, et no niin, nytten sovitaan ja kättä päälle, ja sit jatketaan, kun se on jossain paljon syvemmällä se ongelma. Hyvä, et sitä on yritetty esimerkiks Kiva Koulun kautta, onhan siinä voitu saavuttaa myös tuloksii, mut toinen puoli on sit se.

Puhuja 2: Joo, ja sit välil on haastavaa ees aikuiselämässäkin nähä sitä, et mikä on henkistä väkivaltaa ja mikä ei, että miten sit lasten maailmassa vielä, kun joku aikuinen, joka kattoo siitä vierestä, niin kyllähän se näkee sen fyysisen väkivallan, mut sit se henkinen väkivalta on viel asia erikseen.

Puhuja 3: Joo, ja sit toi on mun mielest, et sää nostat sen esille. Mä ajattelen, et henkinen väkivalta, se on kyl aikuisten henkist laiskuutta. Sen voi kyllä nähdä, jos otettais sille aikaa ja vakavasti, et tää on semmonen, mihin meijän koulus on nollatoleranssi ja me lähetään oikeesti toteuttamaan sitä, niin ne muodot tulee näkyväks, vaik se on vaikeempaa, se usein tapahtuu piilossa, se on semmost proaktiivista, et mä nyt täällä teen näit asioita, mut siihen kyl pystytään, jos halutaan, näin mä väitän. Jotenkin selvästi nostaa tunteit pintaan, mut kun tätä on edelleenkin niin paljon. Kiitos, kun sä Sami sanot siitä, koska mä aattelen, et siit pitää puhua.

Puhuja 1: Miten tätä koulukiusaamiseen puuttumista voitais sit tehdä paremmin?

Puhuja 2: Yks idea tuli silleen, että mä oon nyt ollu tässä Diakonissalaitoksen toiminnassa, niin mun mielestä tää turvallisen tilan periaate on ihan hyvä, että tavallaan tuodaan se, et nää on säännöt, minkä mukaan pitää toimii, ja sit jos ei, niin sit tulee sanktioita tavallaan, että ei silleen, et sanotaan, et jotain semmosii kivoja juttuja, vaan silleen konkreettisesti rajataan, että tää on ookoo ja tää ei oo ookoo.

Puhuja 3: Mä oon samaa mieltä. Esimerkiks, jos mä aattelen koulua, niin koulul pitää olla tosi selkeet arvot, joista johdetaan ne, et millast koulukulttuuri halutaan rakentaa. Joka päivä, vähän niinku sä teit tos ennen podcastia, et joka päivä muistetaan, et tää on meidän koulun suunta, näitä asioita meidän koulussa tehdään, tähän suuntaan, ja jos näin ei toimita, niin sit siihen puututaan. Mä en usko sinänsä rangaistuksiin, mut mun mielest se, että kun meil kaikil on kuitenkin mahdollisuudet valtavan hyvään ja pahaan, et miten sitä meis olemassa olevaa hyvää ja sitä moraalista kompassia saada oikeeseen suuntaan, ja just tekemällä näkyväks sitä toivottua käytöstä, mitä siit seuraa, kun me tehdään yhes tähän suuntaan, ja ehkä just koulun rakenteet, et siel pitäis olla enemmän sellasii, niinku lapsethan pannaan aika isoihin luokkiin selviytymään yhen aikuisen johdol. Sehän on useille aikuisillekin ihan mahdoton tehtävä nähdä ja kyetä siihen, et miten sinne vois rakentaa sellasii, et lapsia kuultais enemmän ja sit siel ois semmosia, et he oppis sosiaalisia taitoja niis arkitilanteissa ja oppis toimimaan yhdessä, tykkäämään erilaisista, erinäköisistä, erimuotosista, eri taval ajattelevista, et mitkä mahdollisuudet siellä laitoksessa on. Sen sisällä kuitenkin rakentaa sitä yhteistä yhteisöllisyyttä ja yhteistä hyvää ja samaan suuntaan toimimista, ja nähdä, mikä merkitys ja vaikutus sil on, kun mä sanoin kivasti tolle tai kun mä puutuin tohon, et mä voin myös lapsena vaikuttaa asioihin ja mä voin tehdä hyvin ja mä voin onnistua siinä.

Puhuja 2: Sä sanoit hyvin tosta itse asias, et ei pitäis niinkään rankaista, niin itelle tuli just tavallaan ajatus, et pitäis nähdä, että mistä se johtuu, et minkä takii se yksilö toimii tietyllä tavalla ja sit puuttua siihen ja miettiä tavallaan niitä keinoja, millä saatas eteenpäin, eikä vaan silleen, et noniin, nyt täs on sulle jälki-istuntoo ja silleen, et onks siihen jotain selkeitä diagnostisia syitä vai mitä siel on taustalla ja onks perheessä jotain ongelmia, et mistä sitä puretaan, kun nää on niin laajoja asioita.

Puhuja 3: Mä ajattelen sillä tavalla, että ne mitkä asiat me tiedetään, et vaikuttaa, et miks näin ei toimita, mikä estää sitä yhteistä hyvää ja lapsille sen rakentamista, niin voi olla just, et lapsil on, niinku sanoit, diagnoosi. Sit tavallaan siihen liittyy, et heilt puuttuu taitoja, niit pitää järjestelmällisesti opettaa, et koulussa opetetaan myötätuntoon, opetetaan välittämiseen ja niihin keskeisiin arvoihin, niin sehän lähtee aikuisten esimerkistä ja siitä, et mikä on meille tärkeitä, siihen me käytetään aikaa. Jos nää asiat on meille tärkeitä, niin näihin pitää keskittyä, näihin pitää pysähtyy, joka päivä palata ja nostaa esille ja nostaa myös se hyvä kehitys, mikä tässä suunnas on voinu tapahtua niiden lasten toimesta ja antaa sille arvoa ja tilaa ja niit

näkemyksiä ja sitä osallisuutta lisätä.

Puhuja 2: Toi oli hyvin, mitä sä mainitsit siitä sosiaalisuudesta ja tavallaan niistä, et jos ei tiedä, niin itel on tavallaan, kun ei oo koskaan sit opetettu, miten pitäis toimia. Sit on pitäny tavallaan ite kantapään kautta opetella se, et näin pitää toimia tässä tilanteessa ja silleesti, et kun ei oo yhteiskunnan puolest kukaan opettanu, et miten sust saadaan yhteiskuntakelponen ihminen niin sanotusti, ja sit tavallaan ollu vähän, sit välil yhäkin miettiä se, et tuliks nyt sanottua oikein vai väärin, ja mikä on sitten oikein sanottua ja mikä ei, ja se tuo välil vähän haasteita omaan elämään.

Puhuja 3: Kun mä kuuntelen sua ja katon sua, niin sä herätät mus tosi paljon ylpeyttä ja uteliaisuutta. Mä aattelen, et sä oot ihan valtavan empaattinen, et sä reflektoit tosi paljon sitä, et miten sä toimit ja mitä sä sanot tai teet, miten se vaikuttaa toisiin. Sä oot ihan valtavan upee ihminen, ja sit samal mä sanoisin, et kun lapset tulee kouluun niis repuissa, reput on täynnä kirjoja, mut kaikkien reput on erilaiset, kaikki tulee erilaisista kodeista ja taustoista ja kulttuureista. Lapsiltahan odotetaan hirveesti jo valmiiks, et ne tietää just, miten toimia kavereitten kanssa, ja odotetaan hirveesti semmosii taitoi, mitä ei välttämät niinku sanoit, koskaan opetettu, siirretty kotona eteenpäin. Ei oo välttämättä ymmärretty, et näit taitoja pitää oikeesti opettaa, niis pitää puhua, ja kun niitä käytetään ja niillä onnistutaan, niin siitä pitää kiittää, et ajatellaan vaan, et no sä tuut tänne tups, ja sit sä osaat. Sit sust tulee yheksän vuoden kuluttuu yhteiskuntakelponen. Eihän se niin mee. Jos ei osaa, pitää opettaa, ja tavallaan sitähän se jatkuva kasvatustyö on, sitä välittämistä ja ymmärtämistä, et mitä tää lapsi tarvii, että se vois tänään voida hyvin ja se vois onnistua, mitä nää lapset tarvii. Kaikki tarvii eri asioita, sitä on reiluus ja semmonen yhdenvertaisuus, et ei kaikille samaa, vaan Sami ois tarttenu tätä vähän lisää, ja tarkkanäkönen ja viisas opettaja tai kasvattaja olis ottanu sen asiakseen ja ilokseen voinu niinku sun kaa kasvaa siin suunnas, eikä niin, et sun täytyy kantapään kautta sit niit taitoi opetella, ihan valtavan viisasta puhetta. Kiitos, kun mä saan olla täällä innostumassa susta.

Puhuja 2: Sit ehkä muutamii juttui tuli kans mieleen, niin tavallaan se, et mitä sit niille ihmisille käy yläasteen jälkeen, et jos ne ei löydä mitään paikkaa, et käyks se silleen, et ne syrjäytyy, ja et jos ne kokee sitä ulkopuolisuuden tunnetta ja mitä sit sen jälkeen. Välil just rupesin sitä refleктоimaan kans, niin silleen, et yläasteel oli vähän silleen, että piti tietää se koulu, mihin meni, ja sit se oli vähän silleen, et sit jos et sä tienny, niin se oli vähän isompi ongelma. Ite on vast nytten 25 veenä löytäny sen alan, mitä haluan opiskella. Täs on monta alaa,

niin sanotusti kouluja reputettu, mutta kyllä tästä vielä mennään eteenpäin.

Puhuja 3: Mä ajattelen, että tossa on paljon sitä, mitä moni nuori varmasti kipuilee.

Mun lähipiiris kanssa kokee voimakasta stressiä koulusta, mikä ei kaikki selity koululla, mut siellä kokee, koska pelkää, A, et ei pääse esimerkiks lukioon, sinne minne muut kaverit menee, jää syrjään siitä porukasta tai ei oo mitään käsitystä siitä tulevaisuudesta. Nykyäänhän puhutaan paljon teist nuorist, et teille on asetettu aivan liian korkeet vaatimukset, et teidän pitäis jo tosi varhain tietää, mitä te haluatte, kuka te edes olette, mis te ootte hyviä, mikä teit kiinnostaa. Se on ihan täys mahottomuus, mä ajattelen näin, en mä ainakaan ois ysillä osannu mitään tollasta tietää. Must on hyvä, et 25-vuotiaana, se on aivan mahtava ikä, nyt mä alan tajuta, kuka mä oon, mitä mä rakastan tehdä, mitä mä haluan, go for it.

Puhuja 1: Sä vähän ehkä Sami viittasitkin tossa aikasemmin, sanoit, että mitä voi käydä, jos ei näitä taitoja oo. Mulla tulee mieleen semmone lainaus yheltä nuorelta, jonka kanssa on keskusteltu. Hän on antanut luvan tätä lainausta käyttää, et jos mulle ois jo ala-asteella opetettu tunnetaitoja, niin ois voinu jäädä parinkymmenen vuoden huumehelvetti välistä. Ootte mielestäni tuonu just tätä tunnetaitojen opetusta tässä puheessanne esille, vaikka ette ookaan tätä termiä käyttäneet.

Puhuja 3: Sen takia mä ajattelen, et erityisluokkal mun tärkein tehtävä oli tukea esimerkiks mun ryhmää, mun ihania oppilaita siinä suunnas, et voi saada syyn ja ajatuksia sille, et miks mul on tämmönen olo ja mikä tää on nimeltään tää tunne ja missä se mulla tuntuu ja mitä se ehkä saa mut tekemään, jollon vois oppia vähän säätelemään niitä, kukaan ei voi tehdä sitä yksin. Aikuisenakin mä ainakin tartten kaveria voimakkaiden, vaikeiden, ehkä myös myönteisten tunteiden säätelyyn, et oppis ottaan niihin etäisyyttä, mut just se, et se on taito oppii lukeen tunteita ja sit oppii säätelemään niit. Sä puhuit impulsiivisuudesta, niin sehän on meissä kaikissa, mut sit tavallaan, kun sul on se ADHD, joka selittää sitä, et sulla se on paljon voimakkaampi ja vaikee estää sen tunteen aiheuttamaa toimintaa, niin sehän on ihan ilmeistä. Nyt kun sä tiedät siitä, sä voit myös ymmärtää sun tunteita, sun kehon reaktioita paremmin ja ehkä oppia sitä jarrua ja kaasua säätelemään. Siihen tarvitaan näit taitoja ja saa sitä järkeekin siihen käyttöön ottaa.

Puhuja 1: Mä ehkä tästä keskustelust oon vähän lukenu, et vois olettaa, että tunnetaitoja pitäis ehkä opettaa vähän enemmän tai ehkä jollain eri tavalla kouluissa. Oonko lukenut oikein?

Puhuja 2: Kyllä, samaa mieltä, että kyl siit ois paljon hyötyä, et vaikka olis ihan neurotyyppillinen ihminen, niin se, et tietäis niistä asioista. Eihän se periaatteessa alakouluikänen hirveesti tiedä, että miten pitäis toimia. Meillä oli jotain näitä tunteja yläasteella, mis puhuttiin jostain seksuaalisuudest. Mä en muista, mikä se tunti oli, mutta kuitenkin silloin puhuttiin jotain tunteista, muuten se jää aika pintapuoliseksi, että sit jotain tuli psykologin kans puhuttua.

Puhuja 3: Joo, aika vähäistä se on ollu sunkin aikana. Must tuntu, et mun omina peruskouluvuosina 80-luvulla, 90-luvulla, niin en mä muista, voi olla, et mä en vaan muista, mut mun mielest sitä ei sinänsä suoraan opetettu, ehkä epäsuorasti jollain tavalla, kun on työskennelly koulussa, niin nykypäivänä se on jotain, josta paljon puhutaan, johon paljon enemmän aikaa kiinnitetään, mutta jos ei ole siellä lukujärjestyksessä, niin se ei ole tärkeä. Sille ei samalla tavalla löydy tilaa kiireisestä kouluarjesta, jossa monenlaiset voimat taistelee tilasta ja ajasta. Sen vuoksi olisi hienoa, jos Suomessa mentäisi siihen suuntaan, että tunnetaidoille ja sosiaalisille taidoille ja monenlaisille ihmisyyden ja sydämen taidoille löytyis ihan aika ja paikkansa lukujärjestyksestä, jollon niit voitais harjotella. Toki niitähän opitaan jatkuvasti epäsuorasti siin kaikkes kanssakäymisessä ja kommunikoinnissa ja sen kasvatuksen opetuksen kautta, mutta yhtä totta on se, että olis hyvä, et niille ois kunnolla tilaa ja aikaa.

Puhuja 1: Kysyn vielä yhden kysymyksen. Mitä olisitte vielä toivonu peruskoulusta tai toivoisitte, että tulevaisuuden nuoret ja lapset saisivat siellä?

Puhuja 2: Mä toivoisin sitä, että olis semmonen, sit just ne ihmiset tavallaan, että ei odotettais niin paljon, että kun loppuu se ysi, niin ois silleen, et nyt sun pitää tietää, mitä sä teet sun koko elämällä. Ethän sä voi tietää, että mitä sä teet seuraavat 30 vuotta, silloin kun sä oot 16 vee, mä en muista minkä ikänen silloin olikaan, kun ysiltä pääs, että se on tosi haastava tilanne, ja sit ehkä se, et tavallaan jollain taval nykyään huomataan, et huomattais ne erilaiset ihmiset. Jos ne tarttis jotain apua, niin toimittais sen mukaan, että sekin miettii näin jälkikäteen, et ois monta parisuhdetta ja monta duunipaikkaa ja itsetuntokin ois paljon parempi näin jälkikäteen, jos olisin vaikka yläasteella saanu sen diagnoosin ja silloin tuli siis lähete tehtyä, mutta siinä oli se ongelma, että sitten ei jaksanu sitä odottaa, että kun siinä meni niin kauan, niin sit oli vaan silleen, et mä nyt käyttäydyn normaalisti ja yritän olla normaali.

Puhuja 3: Mitä mä toivoisin peruskoululle tai olisin toivonu, tai tulevaisuudelle, vähän sama asia, et kun Sami, mä toivoisin, että ne arvot, jotka ohjaa peruskoulua ja siellä toimivia, esimerkiks yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus ja myötätuntoisuus, et ne todella tulis todeksi

teoissa, et ne ei ois vaan sanoja. Se tarkoittaa sitä, mitä Samikin toivoo, et kaikenlaiset oppijat, kaikenlaiset lapset ja nuoret, kuka mistäkin taustoista vois tulla sinne kouluun kokemaan aluks, et niist välitetään. Siel on kunnioittava ilmapiiri lasten ja aikuisten välillä ja lasten välillä keskenään. Toisekseen se, että sen koulun aikana vois olla semmonen olo, et mä oon voinu onnistua, mikä rakentaa sitä Samin toivomaa itsetuntoa, et jokaisella ois paikka onnistua koulussa, vaikkakin ei välttämättä niis perinteisis kouluaineis oliskaan ehkä aina niin vahvoilla, ja että aikuisilla ois viisautta nähdä just nää ihanat Samit sieltä, jotka tarttee sitä näkemistä, pysähtymistä ja sitä rohkasua ehkä enemmän ja itsen löytämistä, omien vahvuuksien tavottamista. Kaiken kaikkiaan koulussa työskentelee paljon välittäviä, viisaita aikuisia, ja toivon heille aikaa ja rohkeutta puuttua ja isoa sydäntä. Mä ajattelen, et usein vastauksena on rakkaus. Mä toivon, et se lisääntyisi.

Puhuja 1: Kiitos teille, kun tulitte tänään tänne keskustelemaan mun kanssa. Kiitos tästä kuvasta, ihanasta koulusta, minkä loitte tähän loppuun vielä, et tomloseen kouluun voisi mennä vaikka takaisin.

Puhuja 3: Kiitos paljon, oli mukava olla täällä. Kiitos Sami sulle rohkeudesta.

Puhuja 2: Kiitoksia, kun kutsuite, oli mielenkiintosta puhua näistä aiheista.

Puhuja 1: Tule jatkamaan keskustelua meidän kanssa Instagramissa @ääni nuorille.

[äänitys päättyy]